

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΚΑΡΚΙΝΟΥ

Πρωτοπρεσβύτερος

Βασίλειος Ι. Καλλιακμάνης

Καθηγητής Τμήματος Θεολογίας Α.Π.Θ.

Η σωματική υγεία είναι πολύτιμο αγαθό. Γι' αυτό και η Εκκλησία δέεται «Υπέρ ελέους, ζωής, ειρήνης, υγείας και σωτηρίας» όλων των ανθρώπων. Παράλληλα όμως με τη σωματική υγεία είναι απαραίτητη και η ψυχική υγεία. Ο σύγχρονος πολιτισμός, αλλά μέχρι ενός σημείου και η σύγχρονη επιστήμη, βλέπουν τον άνθρωπο σωματοκεντρικά και την ψυχή υλιστικά. Με τη θεώρηση αυτή απολυτοποιείται η σωματική υγεία. Αγνοείται ή δεν λαμβάνεται σοβαρά υπόψη η πνευματική του υπόσταση, η ψυχή του, που στην Αγία Γραφή ταυτίζεται με την ίδια τη ζωή του. Χάνει το ανθρώπινο σώμα την ιερότητά του και θεωρείται απλώς σαν χαλασμένη μηχανή. Δημιουργείται έτσι μια μηχανιστική αντίληψη για τον άνθρωπο.

Σύμφωνα όμως με τη διδασκαλία της Εκκλησίας το ανθρώπινο σώμα είναι «ναός του εν ημίν Αγίου Πνεύματος» (Α' Κορ. 6,19). Και υπάρχει μια θεία αρμονία και συμφυΐα ψυχής και σώματος.

Ο Μ. Βασίλειος συνδέοντας τη σωματική με την πνευματική υγεία αναφέρει το παράδειγμα του Χριστού, ο οποίος άλλοτε θεράπευσε κάνοντας πηλό και προτρέποντας για πλύσιμο στην κολυμβήθρα του Σιλβάμ, άλλοτε δώριζε την υγεία αμέσως με μόνη τη θέλησή του, ενώ σε άλλες περιπτώσεις άφηνε τους ασθενείς να αγωνίζονται με τις ασθένειές τους, για να γίνουν «δοκιμότεροι» απέναντι στο πειρασμό. Ο Χριστός ακόμη έδωσε την εντολή στους μαθητές του: Να θεραπεύετε τους αρρώστους, να ανασταίνετε νεκρούς, να κάνετε καλά τους δαιμονισμένους, «δώρεάν ελάβετε, δώρεάν δότε» (Ματθ. 10,8). Την εντολή αυτή τηρούσαν με επιμέλεια οι άγιοι Ανάργυροι.

Σε κάθε περίπτωση η αμαρτία είτε ως αστοχία, είτε ως παράβαση του θείου θελήματος, είτε ως υπέρβαση της φυσικής τάξης διαβρώνει το εσώτατο είναι του ανθρώπου και έχει επιπτώσεις και στη σωματική υγεία. Στις μέρες μας

τονίζεται από κορυφαίους επιστήμονες (N. Christakis-J. Fowler) η εκπληκτική δύναμη των υγιών σχέσεων μεταξύ των ανθρώπων και των επιπτώσεών τους στην υγεία. Γράφουν: «Η υγεία μας δεν εξαρτάται μόνο από τη δική μας βιολογία, ούτε μόνο από τις δικές μας επιλογές και πράξεις. Εξαρτάται επίσης, κυριολεκτικά, από τη βιολογία, τις επιλογές και τις πράξεις αυτών που βρίσκονται γύρω μας». Οπότε, γίνεται αντιληπτό, πόση αξία έχει η διάχυση στην κοινωνία των χριστιανικών αρετών της ανιδιοτελούς αγάπης, της κοινωνικής αλληλεγγύης, της αλληλοβοήθειας, του αλληλοσεβασμού, της αδελφосύνης, της συγγνώμης, της συγκατάβασης αλλά και της θερμής πίστης στον Τριαδικό Θεό της αγάπης και του ελέους. Οι παραπάνω επιστήμονες αναφέρουν επίσης, ότι υπάρχουν περιπτώσεις ίασης ορισμένων μορφών καρκίνου εξαιτίας της συμπαράστασης του ανθρώπινου περιβάλλοντος του ασθενούς. Όταν ο ασθενής εισπράττει την αγάπη και τη φροντίδα του περιβάλλοντός του λειτουργεί πιο σωστά το ανοσοποιητικό του σύστημα.

Κάθε ασθενής, κυρίως όμως εκείνος που βρίσκεται σε μια χρόνια ή τελική μορφή του καρκίνου, θέλει να σωθεί από τον πόνο και το θάνατο. Όταν πληροφορηθεί ή διαισθανθεί την αρνητική διάγνωση, αρνείται την πραγματικότητα της ανίατης αρρώστιας και κλείνεται στον εαυτό του. Την άρνηση και τα καταθλιπτικά συμπτώματα διαδέχονται ο θυμός και η οργή. Ακολουθεί ο συμβιβασμός και αρχίζει να γεννιέται κάποια ελπίδα και προσδοκία για ζωή. Η ψυχίατρος Elizabeth Kubler – Ross, που ανέπτυξε τη θεωρία των πέντε σταδίων «προσαρμογής» του ασθενούς με το θάνατο ύστερα από πολύχρονη έρευνα, επισημαίνει τη σχετικότητα της θεωρίας της και θεωρεί ότι αυτή δεν ισχύει για όλους τους ασθενείς.

Έχει παρατηρηθεί ότι συχνά οι ιατροί, όταν εξαντλήσουν τα μέσα που τους παρέχει η ιατρική και διαπιστώσουν ότι ο ασθενής οδεύει οριστικά προς τον θάνατο, αλλάζουν εμφανώς συμπεριφορά. Αραιώνουν τις επισκέψεις ή τις κάνουν σύντομες και τυπικές και γίνονται απόμακροι. Σε αυτό τους οδηγεί η ψυχική εξάντληση και ίσως το αίσθημα της «προσωπικής αποτυχίας» να θεραπεύσουν τον ασθενή. Αυτό εισπράττεται από εκείνον ως εγκατάλειψη και επιτείνεται η μοναξιά του. Στο στάδιο αυτό χρειάζεται μεγάλη προσοχή και

υπομονή, κατανόηση και σεβασμός. Είναι απαραίτητο να αισθάνεται ο ασθενής ότι δεν είναι βάρος για τους άλλους, αλλά εξακολουθεί να έχει τη θέση του στην κοινωνία. Η αγάπη των οικείων, αλλά και του γενικότερου νοσηλευτικού και ιατρικού περιβάλλοντός του, είναι το πιο δυνατό φάρμακο. Οι ιατροί, οι νοσηλευτές/τριες, οι συγγενείς και οι φίλοι είναι συνοδοιπόροι του ασθενούς ως την τελευταία στιγμή. Η αγάπη νικά και αυτόν ακόμη το θάνατο διδάσκει ο ευαγγελιστής Ιωάννης. « Ημείς οίδαμεν ότι μεταβεβήκαμεν εκ του θανάτου εις την ζωήν, ότι αγαπώμεν τους αδελφούς· ο μη αγαπών τον αδελφόν αυτού μενει εν τω θανάτω». (Α'Ιωάν. 3,14). Κι εδώ υπάρχει μια αμφίδρομη κίνηση. Η διακονία που προσφέρεται στον ασθενή δεν αποτελεί αναγκαστικό και δυσάρεστο καθήκον. Είναι έκφραση έμπονης αγάπης και σεβασμού, αλλά και εξοικείωση, μελέτη και νοσηματοδότηση του πόνου. Ωφελείται, διδάσκεται και πλουτίζει πνευματικά κι εκείνος που προσφέρει με αγάπη νοσηλευτική και ιατρική φροντίδα στον καρκινοπαθή.

Συχνά ο ασθενής στην κατάσταση αυτή αρχίζει να σκέπτεται τον Θεό και το θαύμα. Διστάζει όμως να εξωτερικεύσει τα αισθήματά του, για να μη θεωρηθεί ότι βρίσκεται σε δυσχερή θέση, ότι είναι αδύναμος. Αν βρεθεί κοντά του κάποιο έμπιστο πρόσωπο που θρησκεύει, ή κάποιος διακριτικός πνευματικός πατέρας, μπορεί να του προσφέρει σημαντική βοήθεια. Στην αρχή χρειάζεται ψυχική τόνωση και συμπαράσταση. Όταν όμως αρχίσει να αποδέχεται τις συνέπειες της ασθένειάς του, ίσως δεν χρειάζονται πολλά λόγια. Διότι τα ενθαρρυντικά λόγια, «ότι γρήγορα θα σηκωθεί και θα πάει σπίτι του», μπορεί να του κάνουν κακό, αφού εκείνος έχει καταλάβει και έχει ήδη αρχίσει να αποδέχεται την αλήθεια. Η επικοινωνία στο σημείο αυτό γίνεται με τη σιωπή, την προσευχή και την έμπονη αγάπη.

Διαβάζουμε στο βιβλίο του Ιώβ ότι, όταν ήλθαν οι τρεις φίλοι του να τον επισκεφθούν και να τον παρηγορήσουν, αφού εκδήλωσαν την λύπη τους ρίχνοντας χώμα στον αέρα και στα κεφάλια τους, στάθηκαν κοντά του σιωπηλοί επτά ημέρες και επτά νύχτες. «Και ουδείς αυτώ ελάλησεν· εώρων γαρ την πληγήν δεινήν ούσαν και μεγάλην σφόδρα» (Ιώβ 2,13). Μίλησε πρώτος ο Ιώβ και μετά πήραν το λόγο εκείνοι. Η σιωπή και η τοπική εγγύτητα δημιούργησαν προ-

φανώς και το αίσθημα της εμπιστοσύνης, για να αρχίσει μια σπουδαία συζήτηση.

Στη διδασκαλία αλλά και την πράξη της Εκκλησίας μας ο άνθρωπος που βρίσκεται μπροστά στην ανίατη ασθένεια δεν εγκαταλείπεται μόνος. Αυτό θα ήταν τραγικό. Η Εκκλησία έχει προβλέψει ειδικές ευχές και ακολουθίες που γίνονται κατά τη διάρκεια της ασθένειας. Το μυστήριο του ευχελαίου, είναι το μυστήριο του πόνου και της αρρώστιας, αλλά και της υγείας και της παρακλήσεως. Όταν μάλιστα συνδεθεί με τη μετάνοια, την εξομολόγηση και τη μετοχή στη θεία Ευχαριστία προσφέρει παραμυθία, παράκληση, ελπίδα και Χάρη στον ασθενή.